

Archeologische sonderingen in de Wispelbergstraat, Gent (OVL)

Bru Marie-Anne & Vermeiren Geert

OVERDRUK UIT:

Kroniek Archaeologia Mediaevalis, Gent, 2015, nr. 38, p. 73-74.

Archeologische sonderingen in de Wispelbergstraat, Gent (OVL)

BRU MARIE-ANNE & VERMEIREN GEERT

In de week van 20 januari 2014 kon door de stadsarcheologische equipe van de Stad Gent een beperkt onderzoek uitgevoerd worden in de stadsschool “De Stadspoort” (opgravingsvergunning 2013/545). Dit kwam er naar aanleiding van de planning van een nieuwbouw op de schoolterreinen op de plaats van de huidige Pauli-vleugel aan de Wispelbergstraat 1 (kad. afd. 15, sectie F, 2254c2). Aangezien reeds bij eerdere registraties in 2008 op deze site een lange oost-west lopende muur in Doornikse kalksteen, over het algemeen een gidsfossiel voor de middeleeuwen in Gent, gezien was in de zuidvleugel en een deel van deze muur bij de afbraakwerken zou verdwijnen, werden een aantal sonderingen in de nu verlaten schoolvleugel uitgevoerd. In de drie vleugels rondom een binnenkoer werden telkens twee sonderingen uitgevoerd tegen de buitenmuur. Op de koer zelf werd een langere oost-west lopende doorsnede getrokken.

In de zuidvleugel tegen de muur in Doornikse kalksteen die tot op het gelijkvloers te volgen is werden de putten 3 en 4 gegraven. Tot op een diepte van ca. 1 m (ca. 5.83 TAW) onder de keldervloer was de natuurstenen muur aangelegd in een bruin tuinpakket op de natuurlijke bodem. De muur zelf bestond uit grote blokken en breuksteen van Doornikse kalksteen met een beigewitte kalkmortel. In Put 3 zat ook baksteen in de fundering (? x 15.5 x 7 cm) wat al herbruik van de natuursteen doet vermoeden (zie verder). Aan de binnenzijde was geen aanleg sleuf zichtbaar maar wel veel kalkmortel, aangezien de muur tegen de putwand werd aangelegd. In put 4 kon een bakstenen ruimte vastgesteld worden die later voor de natuurstenen muur was ingebracht. De bakstenen muur en de vloerplaat waren opgebouwd met stenen van 18/18.5 x 9 x 7 cm en opgevoegd met een cementmortel.

*Coupe op de muur in Doornikse kalksteen
(Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)*

In de westvleugel, ook wel de Pauli-vleugel genoemd, een classicistisch aanvoelend gebouw in 1882-1883 opgetrokken naar de plannen van stadsarchitect Adolphe Pauli, werden twee putten aangelegd tegen de straatzijde. In beide kon vastgesteld worden dat de 19de-eeuwse bakstenen schoolgevel met verschillende versnijdingen aangelegd was op een fundering van Doornikse kalksteen die evenwel niet zo hoog bewaard en zo diep aangelegd was als de muur in de zuidvleugel (ca. 6.40-6.96 TAW). Ook hier was het natuurstenen relict door het aanwezige tuinpakket gebouwd.

In de westvleugel gaven de coupes vooral een inzicht op de fundering van het 19de-eeuwse gebouw. De bakstenen muur (16.5 x 11.5 x 5 cm) met verschillende versnijdingen was met een aanleg sleuf aangelegd tot op een diepte van ca. 6.65-6.78 TAW en dit door het tuinpakket dat ook hier aanwezig was.

De dwarscoupe op de binnenkoer leverde vooral een inzicht op het tuinpakket dat op de hele site voorkwam. Dit was herhaaldelijk verstoord door puinlagen en –kuilen van postmiddeleeuwse aard.

Met zowel de zuid- (in fundering en opbouw) alsook de westmuur (enkel in fundering) van de Pauli-vleugel in Doornikse kalksteen groeit het vermoeden dat beide een restant zijn van een omheiningsmuur van een groot areaal. Aan de hand van reeds een beperkt archiefonderzoek en het bestuderen van iconografische bronnen kan een voorzichtige conclusie geformuleerd worden dat de muren samengaan met de afsluitmuur van het voormalige Theresianenklooster in de Theresianenstraat. Wie langs daar wandelt ziet tot op een bepaalde hoogte ook de natuurstenen nog zitten. Het voormalige Karmelietessenklooster dat opgetrokken is in het midden van de 17de eeuw (1644), heeft haar areaal ommuurd en heeft dit gedaan met Doornikse kalksteen, een gidsfossiel voornamelijk voor middeleeuwse gebouwen. Waarschijnlijk moet de herkomst van deze stenen gezocht worden in het recupereren van deze materiaalsoort bij de afbraak tijdens de beeldenstormtijd van talrijke religieuze gebouwen zoals dat voor de Bijloke en de Sint-Veerlekerk onder andere het geval was. In 1783 werd het klooster verkocht onder Jozef II en vluchtten de karmelietessen naar Frankrijk om in 1790 terug naar Gent te komen.

Archeologisch onderzoek in de Ottogracht 4, Gent (OVL)

BRU MARIE-ANNE, VERMEIREN GEERT & STEURBAUT PETER

In de week van 9 september 2014 kon door de archeologen van Stadsarcheologie Gent een vlakdekkende opgraving uitgevoerd worden op de noordelijke speelplaats van het Secundair Kunstinstituut Ottogracht 4 (kad. afd. 2, sectie B, 751c) (opgravingsvergunning 2014/274), en dit met dank aan de Dienst Service en Logistiek en de Groendienst van de Stad Gent. Aangezien de Stad op haar terrein een nieuw scoutslokaal wil optrekken, kon voorafgaand aan de ingrepen in de bodem een onderzoek georganiseerd worden binnen de volledige voetafdruk die het nieuw te bouwen lokaal zou hebben.

Het bouwproject is gelegen op het domein van de voormalige abdij van Baudeloo waarvan de bewoningsgeschiedenis tenminste teruggaat tot in de 13de eeuw, met de aanwezigheid van een refugehuis. Na de vernietiging van de abdij in Sinaai aan het einde van de 16de eeuw, trok men definitief naar Gent. Stelselmatig werd het abdijcomplex uitgebreid en uitgebouwd.

Het oudste spoor dat tijdens de opgraving werd aangesneden was S7, een noordwest-zuidoost lopende bakstenen muur. Aangezien deze zich onder de grondwatertafel bevond was het niet mogelijk deze nauwkeurig te onderzoeken doch het ging om een tweesteensmuur met bakstenen van een groter formaat (27 cm) dan alle andere structuren op het terrein die in de late middeleeuwen moet gesitueerd worden.

Over de volledige lengte van het opgravingsvlak (ca. 16 m) liepen twee parallelle noordoost-zuidwest georiënteerde kaaimuren (S3 en S4) van een kanaaltje of “vaardeken”. Hun onderlinge binnenwerkse afstand was ca. 4.60 m. De kademuren waren tussen de 0.85 en 0.95 cm breed en kenden aan de binnenzijde telkens een quasi gelijkaardige opbouw. De zichtbare zijde bestond uit een parement van grote gehouwen blokken natuursteen waarop de frijnslag